

Anthony de Jasay (1925-2019)

Autor: **Kurt R. Leube**

Źródło: ecaef.org

Tłumaczenie: **Tomasz Kłosiński**

23 stycznia 2019 roku we francuskiej Normandii zmarł filozof i ekonomista Anthony de Jasay. Miał 94 lata. Poniżej prezentujemy państwu nekrolog autorstwa Kurta R. Leube z liechtensteińskiego European Center of Austrian Economics.

„Pierwszym krokiem do właściwego zrozumienia państwa jest pomyślenie o środowisku bez niego”. — Anthony de Jasay

Anthony de Jasay urodził się w 1925 roku w pobliżu Aba, małej osady niedaleko Szekesfehervar, w rodzinie należącej do węgierskiego ziemiaństwa. Studiował ekonomię rolnictwa na Uniwersytecie w Budapeszcie. Zaraz po przejęciu przez komunistów władzy na Węgrzech uciekł do Burgenlandu w Austrii w 1948 r., a następnie przez dwa lata szarej powojennej rzeczywistości mieszkał w Salzburgu i okolicach, gdzie z wielkim trudem parał się pracami dorywczymi. W 1950 r. udało mu się ostatecznie wyemigrować do Perth w zachodniej Australii, gdzie rozpoczął studia ekonomiczne na University of Western Australia. Zdobyć stypendium studenckiego Hacketta w 1955 roku umożliwiło mu kontynuację studiów na Uniwersytecie Oksfordzkim.

Dzięki jasności swojego sposobu myślenia i wypowiedzi został wkrótce wybrany na pracownika naukowego Nuffield College i zagwarantowano mu stanowisko badawcze na następne siedem lat. W tym czasie napisał i opublikował szereg teoretycznych prac w najważniejszych akademickich czasopismach naukowych z zakresu ekonomii. Niezadowolony z zachowawczej atmosfery Oksfordu, Jasay postanowił zrezygnować z kariery uniwersyteckiej i w 1972 roku rozpoczął pracę w Paryżu, początkowo jako bankier inwestycyjny w sektorze bankowym. Po krótkim czasie udało mu się rozpocząć samodzielną działalność gospodarczą i szybko odniósł taki sukces, pracując na własną odpowiedzialność, że w 1979 r. mógł przejść na wcześniejszą emeryturę w odosobnieniu w

Normandii. Mieszkał tam przez 40 lat wraz z żoną Isabelle i, mimo ciężkiej choroby oczu, która w ciągu ostatnich 10 lat doprowadziła go do niemal całkowitej ślepoty, poświęcił się prawie wyłącznie pracy nad problemami filozofii społecznej i politycznej.

Na podstawie solidnej epistemologii Anthony de Jasay zajmował się przede wszystkim reformą liberalizmu politycznego i gospodarczego. Dla niego jednostka jest zasadniczo wolna w swoich działaniach, o ile nie ma uzasadnionych zastrzeżeń przeciwko jej działaniu. Porządek społeczny de Jasaya opiera się zatem na własności prywatnej, dobrowolnych stosunkach umownych, indywidualnej odpowiedzialności i osobistej reputacji wynikającej z wzajemnego zaufania. Z ostrą logiką udowadnia w ten sposób błędy w myśleniu tych politycznie zapalających filozofii, które postrzegają państwo jako wszechwiedzący i niezbędny autorytet w egzekwowaniu niejasnego „interesu publicznego”, niezdefiniowanej „sprawiedliwości społecznej”, a nawet rzekomych „uzasadnionych potrzeb”.

Choć postępujące pogarszanie się wzroku poważnie osłabiło jego tempo pracy, de Jasay pozostawił nam niezliczone eseje i około tuzina wielkich, wyznaczających trendy książek. Wiele z jego dzieł zostało przetłumaczonych na kilka języków. Do jego najważniejszych książek należą [The State](#) (1985), [Choice, Contract, Consent](#) (1991), [Against Politics](#) (1997), [Justice and its Surroundings](#) (2002) oraz [Political Economy, Concisely: Essays on Policy that does not work and Markets that do](#) (2009).

Choć został haniebnie zepchnięty na bok przez międzynarodowy establishment akademicki, Anthony de Jasay był jednym z najbardziej innowacyjnych, interesujących i konsekwentnych myślicieli naszych czasów. Należał do tej małej grupy wielkich filozofów, którzy prawie nigdy się nie cytowali ani nie powtarzali swoich spostrzeżeń w nowych tekstach. Wewnętrzna spójność jego idei, przekonująca logika i naukowa uczciwość, ale także przejrzystość jego wypowiedzi są niezrównane. Postawa de Jasaya była elegancka, natura miła a humor delikatny. Jako człowiek z pewnością zbliżył się tak bardzo do ideału „dżentelmena”, jak to tylko możliwe.

W ramach [serii ECAEF](#) została opublikowana książka zatytułowana [Liberale Vernunft, Soziale Verwirrung](#), która łączy dużą część jego esejów w języku niemieckim. Kolekcja ta została mu poświęcona w 2008 roku w przyjaźni i wdzięczności.